

Ministerie van Justitie

**Directoraat-Generaal Internationale Aangelegenheden en
Vreemdelingenzaken**

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Aan Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAGBezoekadres
Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Telefoon (070) 3 70 79 11
Fax (070) 3 70 79 00
www.justitie.nl

Onderdeel	Directie Vreemdelingenbeleid
Datum	14 juni 2004
Ons kenmerk	5274977/04/DVB
Uw kenmerk	V&I-06-04
Onderwerp	Reactie rapport Defence for Children 'Ik ben er wel maar ze zien me niet'

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Bij brief van 20 februari 2004 heeft u verzocht om een reactie op het rapport van Defence for Children International (DCI) 'Ik ben er wel, maar ze zien me niet' over de ervaringen van illegale kinderen in Nederland. DCI heeft u dit rapport op 10 februari jl. aangeboden. Hierbij treft u mijn reactie op dit rapport aan.

Inleiding

In 1999 heeft DCI een rapport uitgebracht genaamd 'Kinderen zonder status. Een oriënterende studie naar de leefsituatie van 'illegale kinderen' in Nederland'. De toenmalig Staatssecretaris van Justitie, de heer Cohen, heeft dit rapport destijds in ontvangst genomen en heeft op 20 januari 2000 een reactie hierop aan DCI, en in afschrift aan de Tweede Kamer, toegezonden.

Het eerste rapport bevat onder andere de resultaten van een onderzoek naar de leefsituatie van kinderen zonder status en vermeldt de knelpunten die door sleutelfiguren die in hun werk te maken krijgen met deze kinderen worden ondervonden. Het onderhavige rapport bevat een weergave van de leefsituatie van kinderen zonder status, zoals die door hen zelf beleefd wordt.

Centrale onderzoeksvraag

De vraag die voor dit onderzoek centraal staat luidt: Hoe beleven in Nederland verblijvende 'illegale' kinderen hun huidige leefsituatie? Het door dit onderzoek verkregen beeld is vervolgens vergeleken met het beeld dat naar voren is gekomen uit het eerste onderzoek.

5274977/04/DVB/14 juni 2004

Conclusies rapport

Het rapport noemt hier een aantal aspecten met betrekking tot de leefsituatie van illegale kinderen in Nederland. Inzake de huisvesting geldt dat illegale kinderen op verschillende manieren gehuisvest zijn, zoals bij familieleden, kennissen of landgenoten, dan wel binnen opvangplekken van charitatieve instellingen of woonruimte in onderhuur. In sommige gevallen wordt er vaak verhuisd. De meeste kinderen gaan momenteel naar school.

Wat de gezondheid van de kinderen betreft geldt dat de meesten een redelijk goede lichamelijke gezondheid hebben. De medische zorg is echter niet altijd gemakkelijk toegankelijk. Een deel van de kinderen heeft last van psychische klachten, die zich vaak uiten in lichamelijke symptomen. De oorzaak van deze klachten is te herleiden tot de feitelijke leefomstandigheden.

De meeste gezinnen kunnen net financieel rondkomen. De vrije tijd wordt over het algemeen op een zelfde wijze doorgebracht als door andere kinderen wordt gedaan.

De in het rapport genoemde ervaringen van illegale kinderen vullen de resultaten van het in 1999 uitgevoerde onderzoek aan en bevestigen het beeld dat daaruit naar voren is gekomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat de situatie van illegale kinderen in de afgelopen jaren nauwelijks is verbeterd, dat hun zelfstandige belangen nog steeds nauwelijks een rol spelen in het vreemdelingenbeleid en dat er nog steeds sprake is van strijd met de Verdrag inzake de Rechten van het Kind op een aantal punten. Voorts wordt verwezen naar een uitspraak van de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State van 5 februari 2002, die de Nederlandse regering zou ontheffen van iedere verdragsverplichting uit het VRK ten aanzien van illegale kinderen.

Reactie bevindingen rapport

Het onderhavige onderzoek en het eerder uitgevoerde onderzoek tezamen vormen een (zij het gelet op de methode van onderzoek beperkt) beeld van de leefsituatie van illegale kinderen in Nederland. Uit de onderzoeken komt naar voren dat het leven van illegale kinderen niet gemakkelijk is. Daarnaast komt naar voren dat op belangrijke punten als gezondheid en onderwijs er sprake is van een relatief redelijke situatie.

DCI heeft geconcludeerd dat de situatie van illegale kinderen de afgelopen jaren nauwelijks is verbeterd in de zin en mate waarin DCI dat wenselijk acht. Met de invoering van de Koppelingswet is destijds besloten om *onder andere te*

5274977/04/DVB/14 juni 2004

voorkomen dat illegaal in Nederland verblijvende personen in aanmerking zouden komen voor verstrekkingen en voorzieningen van overheidswege. Doordat deze personen hiervan worden uitgesloten, wordt voorkomen dat een 'schijn van legaliteit' omtrent het verblijf van die personen zou kunnen ontstaan. Gelet op de Koppelingswet is er wat dit betreft geen ruimte tot verbetering van de situatie van illegale kinderen.

Bij de totstandkoming van de Wet op de jeugdzorg, die op 1 januari 2005 in werking zal treden, is het echter wel wenselijk geacht dat ook kinderen die geen rechtmatig verblijf in Nederland hebben, aanspraak op jeugdzorg hebben. Bij AMvB die op diezelfde datum in werking zal treden, is deze aanspraak aan deze groep minderjarigen verleend. Illegale kinderen hebben echter alleen aanspraak op plaatsing in een pleeggezin indien dit in het belang is van de ontwikkeling van dat kind en verblijf in een tehuis geen oplossing biedt voor de problemen. Deze bepaling is opgenomen om zoveel mogelijk te voorkomen dat terugkeer naar het land van herkomst onmogelijk wordt doordat een kind langdurig in een pleeggezin is geplaatst. Voorts is gelet op het feit dat de omstandigheden van illegale kinderen snel kunnen wijzigen de aanspraak op jeugdzorg in de ontwerp-AMvB beperkt tot een half jaar. Na een half jaar bekijkt het bureau jeugdzorg opnieuw de situatie en beoordeelt of de jeugdige nog steeds op jeugdzorg is aangewezen. Het vorenstaande neemt overigens niet weg dat nu onder de Wet op de jeugdhulpverlening jeugdzorg aan niet rechtmatig verblijvende minderjarigen kan worden geboden.

Indien ouders een aanvraag om verlening van een verblijfsvergunning indienen, mede ten behoeve van hun kind, zal het belang van dat kind – zeker bij aanvang van de procedure – in het algemeen niet anders zijn dan dat van de ouders. Bij het nemen van de beslissing over het verblijfsrecht is er ruimte voor een weging van de individuele belangen van de gezinsleden, dus ook die van het kind. De zelfstandige belangen van kinderen in vreemdelingrechtelijke procedures kunnen daarnaast in een door het kind zelfstandig in te dienen aanvraag om een verblijfsvergunning worden beoordeeld. Tot nu toe wordt van deze mogelijkheid echter maar sporadisch gebruik gemaakt. Op het door DCI genoemde morele recht op een verblijfsvergunning wordt in het onderstaande (actiepunt 4) nog nader ingegaan.

Voor wat de conclusie van DCI met betrekking tot het bestaan van strijd met het VRK betreft merk ik het volgende op. In de brief van 20 januari 2000 van voormalig Staatssecretaris van Justitie in reactie op het eerste rapport van DCI is reeds zeer uitgebreid op de ook in het onderhavige rapport genoemde punten waarop strijd zou bestaan met het VRK, ingegaan. De in die brief opgenomen passages met

5274977/04/DVB/14 juni 2004

betrekking tot onderwijs, huisvesting en gezondheid, zijn nog steeds van toepassing. Kort gesteld komt het erop neer, dat alle in Nederland woonachtige kinderen onder de Leerplichtwet vallen en een recht op onderwijs hebben. Voorts bestaat er voor illegalen door de Koppelingswet weliswaar geen recht op huursubsidie of een huisvestigingsvergunning, doch bestaat wel de mogelijkheid woonruimte te huren. Tevens is de gezondheidszorg voor illegalen toegankelijk. In eerdergenoemde brief is geconcludeerd dat er geen sprake is van strijd met het VRK, welke conclusie ik ook nu onderschrijf.

Onder verwijzing naar hetgeen met betrekking tot de uitspraak van de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State van 5 februari 2002 is weergegeven merk ik op dat het VRK ook ten aanzien van niet rechtmatig verblijvende kinderen werking heeft. Uit het VRK is echter geen recht op een verblijfstitel af te leiden.

Vijftal actiepunten DCI

Op basis van het onderhavige onderzoek en de aanbevelingen die onlangs door het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind zijn gedaan, roept DCI op tot uitvoering van een vijftal actiepunten. Deze punten zijn in het onderstaande weergegeven, waarna mijn reactie erop volgt.

1. Grondige herziening van de Vreemdelingenwet 2000 en alle uitvoeringsregelingen en -voorzieningen met het Verdrag inzake de Rechten van het Kind als toetssteen. In afwachting van deze herziening dient een moratorium te worden ingesteld voor het stopzetten van voorzieningen en/of het uitzetten van kinderen.

Bij de totstandkoming van de Vreemdelingenwet 2000 heeft reeds toetsing plaatsgevonden aan internationale verdragen. Een grondige herziening van de wet als hier genoemd acht ik dan ook niet nodig. Wel wordt op dit moment bezien of en hoe het beleid met betrekking tot begeleide ama's (het zogenoemde bama-beleid) aanpassing behoeft.

2. Alle voorzieningen, met name huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, jeugdzorg en vormen van vrijetijdsbesteding, moeten beschikbaar zijn voor alle kinderen in Nederland, dus ook voor 'illegale' kinderen.

Hiervoor ben ik reeds ingegaan op de toegankelijkheid van huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg voor illegalen. Wat de toegang tot de jeugdzorg betreft geldt, dat de Wet op de jeugdhulpverlening geen onderscheid maakt naar al dan niet rechtmatig verblijf van de betrokken minderjarige. Op dit moment is jeugdzorg derhalve toegankelijk. Zoals hierboven reeds aangegeven zal in een AMvB onder

5274977/04/DVB/14 juni 2004

de Wet op de jeugdzorg, die beide op 1 januari 2005 in werking zullen treden, worden opgenomen dat niet rechtmatig verblijvende minderjarigen aanspraak op jeugdzorg hebben. Wat de vrijetijdsbesteding betreft komt uit het rapport niet naar voren dat de toegang tot verschillende vormen over het algemeen belemmerd wordt.

3. Gezinnen met kinderen mogen nooit op straat worden gezet.

Zoals reeds in het kader van de (behandeling van de) Terugkeernota is opgemerkt wordt met name extra zorgvuldig omgegaan met de procedures van gezinnen met kinderen. In het algemeen geldt dat indien objectief vast is komen te staan dat vertrek niet mogelijk is buiten de schuld van de betrokken vreemdeling, op grond van het "buiten schuld"- criterium een verblijfsvergunning kan worden afgegeven. Indien echter geen medewerking wordt verleend en als gevolg daarvan terugkeer vervolgens niet mogelijk is gebleken, komt het moment waarop de verstrekking van voorzieningen, waaronder het verlenen van opvang, wordt gestaakt. Ik ben van mening dat in dergelijke gevallen niet kan worden volgehouden dat blijvend in de opvang moet worden voorzien. Ingevolge internationale verplichtingen ben ik daartoe ook niet gehouden.

4. Kinderen die in Nederland als kind hebben kunnen inburgeren hebben een moreel verblijfsrecht opgebouwd, dat juridisch moet worden bekrachtigd met een verblijfsvergunning.

Ik acht het primair de keuze en daarmee de verantwoordelijkheid van de ouder(s) die het kind in een situatie van langdurig onrechtmatig verblijf heeft gebracht. Dit neemt niet weg dat er sprake kan zijn van het ontstaan van banden met Nederland. In voorkomende gevallen kan dit een van de aspecten zijn die in het kader van de individuele belangenafweging wordt meegewogen. Voor verlening van een verblijfsvergunning alleen vanwege met Nederland ontstane banden zie ik geen aanleiding. Ik ben van mening dat de weging van deze banden in het kader van de hiervoor genoemde individuele belangenafweging op afdoende wijze recht doet aan deze banden.

5. Kinderen mogen alleen in vreemdelingenbewaring worden geplaatst als het echt niet anders kan en dan zo kort mogelijk ('last resort').

Vrijheidsontneming is een ingrijpende maatregel. De toepassing ervan dient tot het

5274977/04/DVB/14 juni 2004

strikt noodzakelijke beperkt te blijven, zeker wanneer er kinderen bij betrokken zijn. Voordat in deze gevallen tot vreemdelingenbewaring wordt overgegaan, wordt altijd bezien of met een lichter middel kan worden volstaan, bijvoorbeeld door de aanzegging om op een bij de politie bekend opvangadres te verblijven. Derhalve wordt in het beleid en de huidige praktijk de inbewaringstelling op grond van artikel 59 Vw en de oplegging van de maatregel van artikel 6 Vw zoveel mogelijk vermeden.

De Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie,